

The מצלות of זריזות and מדות

Parshas Tetzaveh @ CBY

(1) שמות פרק כז

(כ) ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד :

(2) שפת אמת – פרשת זכור, שנת תרל"ד

תצוה לשון זירוז כמ"ש ז"ל צו הוא זירוז מיד ולדורות. פי שכל מעשה שנעשה בזריזות הוא דבר של קיימא. וזהו ואתה תצוה שיכניס מדת זריזות בלב בני"י. כי זריזות מביא לידי חסידות. ועמלק ימ"ש וזכרו רצה ליקח מדת הזריזות מבני"י. דכתיב "וחמשים עלו בני ישראל" מזרזין. וקדם עמלק בדרך כמ"ש קרך כו' ברש"י ז"ל. והוא בחי' זכירה אם הוא נשרש בכח הפנימיות שבאדם בעיקר החיות במקום שאין שם שכחה. ועיקר הזריזות בא על ידי השמחה שאדם זוכר כמה מעשיו מגיעים עד לשמים.

(3) במדבר – פרק כד, פסוק כ

וירא את עמלק, וישא משלו, ויאמר: ראשית גוים לעמלק, ואחריתו עדי אבד.

(4) שמות פרק יט (ע"פ ספר אבקת רוכלים)

וילאמר ה' אל משה לך אל העם, וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם.

(5) שמות פרק יז

ח ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם. ט וילאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים, וצא הלחם בעמלק מחר, אנכי נצב על ראש הגבעה, ומטה האלקים, בגדי.

(6) מסילת ישרים – בבאור מדת הזריזות – פרק ו (ר' משה חיים לוצאטו זצ"ל)

ותראה כי טבע האדם כבד מאד, כי עפריות החמריות גס, על כן לא יחפוץ האדם בטורח ומלאכה.

(7) שערי קדושה – חלק א, שער ב (ר' חיים ויטאל זצ"ל)

יסוד העפר ממנו מדת העצבות בכל פרטיו, ותולדותיה אחת, והוא העצלות לקיים התורה והמצוות מפני עצבוננו על השגת קניני הבלי העולם הזה, או על היסורין הבאים עליו ואינו שמח בחלקו בשום דבר, גם עינו לא תשבע עושר:

(8) נועם אלימלך – פרשת צו

וידבר כו' צו את בני ישראל (ו, ב). פירש רש"י אין צו אלא זירוז, ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כ"ס. ונראה לי על פי הרמז, דהנה האדם העובד את השם יתברך ברוך הוא צריך לעבוד בזריזות ובמדות טובות אבל העובד את השם יתברך בעצלות ובדוחק שלא ברצון אזי הרי הוא חסר הגוף שאין לו גוף שהוא כמו כ"ס ונרתק להנשמה וזה שרמז רש"י ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כ"ס, דהיינו שעובד בעצלות כנ"ל.

(9) בראשית – פרק ב, פסוק טו

ויקח ה' אלקים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה.

(10) רש"י (שם)

ויקח - לקחו בדברים נאים ופתחו ליכנס:

(11) דברים רבה – פרשה ה, אות ב

אמר ר"ש בן יוחאי מעשה היה ומצאו בבור שלה שלש מאות כור מה שמכנסת מן הקיץ לחורף לפיכך אמר שלמה לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אף אתם התקינו לכם מצות מן העולם הזה לעולם הבא

(12) באר מחוקק – פרשת שופטים (ר' חיים מרדכי קטץ זצ"ל)

צריכים להתבונן למה באמת רואים אנו אנשים בעלי דעת שאין דואגים על מצבם בעולם הבא ואינם מכינים לעצמם מעמד לחיי הנצח, אשר בעצם זה הוא תכלית האדם עלי אדמות?... אולם מדברי המדרש עצמו אפשר ללמוד התשובה לשאלה זו. הלימוד הנשגב שעל האדם להיות דואג על מעמדו בעולם הבא, הרי למדנו חז"ל מהנמלה, ולמדוהו לעצל. לך אל נמלה "עצל" ראה דרכיה וחכם. הרי, דלמרות שהאדם זכה להבין ענין מרומם זה, מכל מקום עדיין יתכן שמדת עצלנותו מונעתו מלבצע פעולות ולקחת צעדים עבור השגת דרגות אלו...

(13) בראשית (וירא) - פרק יח

(ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה:

- (ו) וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לושי ועשי עגות:
- (ז) ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו:

(14) ספורנו - בראשית פרק יח, פסוק ב

התחיל מן הפתח לרוץ לכבודם, כי הזריזות לדבר יורה על חשיבותו בעיני המזדרז אליו...

(15) בראשית (וירא) - פרק כא

(יד) וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הילד וישלחה ותלך ותתע במדבר באר שבע:

(16) חפץ חיים על התורה – פרשת וירא (עמ' סב)

כאן גלתה לנו התורה, עד כמה אברהם אבינו הי' זריז לקיים צווי ה', למרות מה שהי' הדבר נגד רצונו, כפירש"י ז"ל, שהרע בעיניו על ששרה אמרה לו לשלחו, ואעפ"כ זרז את עצמו לקיים צווי ה' בזריזות ובהשכמה, כעדות בכתוב "וישכם אברהם בבקר", ומהר לשלוח את האמה ואת בנה.

(17) בראשית (וירא) - פרק כב

(ג) וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמרו ויקח את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים

(18) רש"י בראשית פרק כב

(ג) וישכם - נזדרז למצוה:

19) תניא - ליקוטי אמרים פרק כו (ר' שניאור זלמן מליאדי זי"ע)

ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבדות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנדוד דאגה ועצב בעולם.

20) אהלי שם – ליקוטים (עמ' קכה)

התנא הראשון שזכר בש"ס הוא ר' אליעזר, הטעם שזכה ר' אליעזר שזכר בראשונה במשנה דברכות יותר מכל התנאים ונ"ל עפמ"ש בעצמו (סוכה כח.) מימי לא קדמני אדם בביהמ"ד ע"כ נתנו לו שכרו מן השמים להקדימו בבי מדרשא...

21) שיר השירים רבה - פרשה א, אות ט

א"ר אליעזר¹ מימי לא קדמני אדם לבית המדרש ולא הנחתי שם אדם ויצאתי, פעם אחת השכמתי ומצאתי הזבלים ותבנים ואמרתני אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה', אנחנו לא נזבלים ולא נתבנים אפילו כתבנים אפילו כזבלים...

22) מסכת נזיר דף כג עמוד ב – כד עמוד א

א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה: לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה - זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל למלכות.

23) חפץ חיים על התורה – בהערות מעשי למלך (עמ' עז)

ומספור הדברים של בועז ורות הי' מזרז לשומעי דבריו על מדת הזריזות, שכן מצינו אצל בועז, שמקודם הי' מסופק בעצם הדבר, באשר יש גואל קרוב ממנו. אמנם כאשר פלוני אלמוני דחה הדבר, ונשארה המצוה עליו, נאמר בכתוב "כי לא ישקוט האיש עד אם כלה הדבר היום". ולפי קבלת חכמינו ז"ל לא חי רק יום אחד אחרי הנשואין, נמצא שכל שושילתא דבית דוד ומלך המשיח הי' תלוי רק בזריזותו של בועז.

¹ לפינו ר' אלעזר אבל בחדושי הרש"ש כתוב שצ"ל אליעזר